

Eina nuo 1988 m.

Nr. 24 (902)

spalio 28 d.

Birželio 21 dieną Kauno įgulos karininkų ramovėje Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga surengė konferenciją „1940-ųjų birželio 15-oji – raudonojo teroro Lietuvoje pradžia“. Konferencija prasidėjo šv. Mišiomis Kauno Šv. Mykolo Arkangelo (Igulos) bažnyčioje. Po pamaldų pilnuteleje Kauno įgulos karininkų ramovės salėje skambėjo moksleivių sveikinimai.

Pirmasis pranešimą tema „Antrojo pasaulinio karo pradžia ir pirmoji sovietinė okupacija“ perskaitė Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos pirmininkas dr. Povilas Jakučionis. Jis teigė, kad Vidurio ir Rytų Europos valstybių okupacijoms kelius atvėrė nusikalstamai grobikiškas Stalino ir Hitlerio suokablis. P.Jakučionis pateikė okupacijos įvykių chronologiją ir aukų statistiką, nušviestė tremties ir kalinimo vietų geografiją. „Kadangi sovietų ir nacių okupacijas sunku atskirti vieną nuo kitos, kaip vie-

na kitą salygojusias, tai ir nuostolius galima skaičiuoti, juos sumuoja“, – sakė P. Jakučionis.

Kalbėdamas apie neteisėtus laisvų valstybių užgrobiimus ir pasipriešinimą, LPKTS pirmininkas teigė, kad „tik norvegai pasipriešino Vokietijai – iššovė ir suspogdino nacių laivą, tik suo-

miai nenusileido stipresniams, bet neteisėtam sovietiniam okupantui.“

„Sovietai juridiškai viską sutvarkė taip, kad atrodytų, jog Lietuva į Sovietų sąjungą įstojo savanoriškai. (...) Gaila, kad okupantų melą, esą vyko pilietinis karas, iki šiol kartoja Istorijos instituto bendradarbiai,“ – apgailesta P.Jakučionis.

Lietuvos gyventojų geno-

Konferencijoje pranešimą skaitė LPKTS pirmininkas dr. Povilas Jakučionis

Konferencijos pranešėjai ir svečiai

cido ir rezistencijos tyrimo centro generalinė direktorė Birutė Burauskaitė pranešime „Tankais ir durtuvaus atnešta Stalino Saulė“ teigė, kad represijos pradėtos vykdyti dar prieš okupacijos pradžią, sutelktos didžiulės sovietų kariuomenės pajėgos, prasidėjo Lietuvos institucijų sovietinimas, civilinės metrikacijos įrašų biurams liepta neurodyti tikrosios mirties

priežasties ir datos. B.Burauskaitė tvirtino, kad „tam tikras komunizmo vertinimo „įšalas“ matyti ne tik posovietinėse valstybėse, jis pasaulinis, ypač akademiniuose sluoksniuose. Vengama matyti komunizmo nusikaltimus, juos įvertinti ir pašmerkti.“

LR Seimo nario dr. Arvydo Anušausko pranešimo tema: „Okupacijos ir teroro ver-

tinimai po 70 metų“. „Kai kalbama apie žalą, galvojame, kad kalbamame apie pinigus. Kaip tik ne. Iš Rusijos reikalaujama elementaraus prisipažinimo, kad buvo okupacija, vyko lietuvių naikinimas – tuo metu buvo įkalintas kas antras lietuvis vyras. (...) Rusija turėtų neslepsti bylų, archyvų, žmonių, vydžiusių nusikaltimus“, – sakė A. Anušauskas.

(keliamas į 3 psl.)

Raudonojo teroro Lietuvoje pradžia

Pagerbtas partizanų atminimas

Prienų rajono Balbieriškio seniūnijoje susikūrusi kaimo bendruomenė „Vidupis“ jungia nemažai to krašto kaimų: Sūkurių, Žiūronių, Mackių, Vaivos, Premezio, Žagarų, Kieliškio, Kirmeliškių, Rudžiakampio. Gal ne visus ir paminėjau, kai kuriuose iš jų likę tik po kelių gyventojus, tačiau visi tie kaimai turi savo praeitį, dažnai gana skaudžią, verčiančią susimąstyti ir nulenkti galvą. Bendruomenės pirmininkas žiūroniškis Alfonsas Vitkauskas yra iš tų žmonių, kurie įsitikinę, kad nėra ateities be praeities ir kad praeities pamirštis negaliama. Žiūroniškiai broliai Vincas ir Pranas Račkauskai buvo Lietuvos partizanai ir abu žuvo. Juozas Račkauskas brolių atminimui prie téviškės sodybos beržo prikalė kryžių. Kitoje kelio pusėje Alfonso Vitkausko sumanymu pastatytas gražus medinis kryžius.

Birželio 13 dieną Vidupio bendruomenės pirmininko iniciatyva ir pastangomis įvyko šventė, skirta partizanams, kovojuisems už Lietuvos laisvę, atminti. Žiūronių kaimė prie kryžiaus buvo atidengta paminklinė lenta.

Prie atminimo kryžiaus Žiūronių kaime

Staiga gerokai atvésės oras nesutrukė bendruomenės nariams ir atvykusiemis svečiams tinkamai pagerbtii kraštiečius, kovojuisius prieš okupantą. Atidengtoje paminklinėje lentoje įrašytos dvidesimt aštuonios pavardės. Tai ne tik visiems žinomi kovotojai: Adolfas Ramanauskas-Vanagas, Dominykas Jėčys-Ažuolis, Kazimieras Degutis-Raginis, bet ir mažai kur iki šiol minėtos pavardės: Vincas Žukauskas (1921–1946), Juozas Zienius (1927–1946), Petras Zenkevičius (1924–1945), Antanas Varėna (1921–1946) ir dar keli kovotojai, kurių ir slapyvar-

džių niekas neprisimena, bet jie paaukojo gyvybę už Tėvynės laisvę. Pažymėtina, kad šiuo atveju prasilenkta sustaisykite pagerbtii tik žuvusiuosius, nes lentoje įrašytos ir gyvų partizanų ryšininkai: Onutės Baltruševičienės-Žibuklės ir Anelės Pinkevičienės-Žibutės pavardės. Onutė Baltruševičienė dalyvavo šventėje, Anelė Pinkevičienė dėl ligos dalyvauti negalėjo.

Dauguma šventės dalyvių susirinko Balbieriškyje ir po šv. Mišių partizanų atminimą pagerbė prie paminklo Žuvusiems Partizanams.

(keliamas į 4 psl.)

Telšiuose nuskambėjo „Leiskit į Tėvynę“

Birželio 12 d. Telšiuose įvyko 10-oji respublikinė buvusių politinių kalinių ir tremtinių dainų ir poezijos šventė „Leiskit į Tėvynę“. Ji puikiai įsispypė į Telšių vardo pirmojo paminėjimo rašytiniuose šaltiniuose 560-ujų metinių bei Gedulo ir Vilties dienos

lio 18 d. rašė „Telšių žinios“.

LPKTS Telšių filialo pirmininkės R.Chmieliauskienės ataklumo deka šventė vyko miesto stadione, one prie Germanto ežero, ko siekė organizatoriai, nes esant šaltokamvėjuotam orui žiūrovai ir dalyviai būtų gerokai sušalę.

Telšių Nepriklausomybės aikštėje iškilmingai sugiedotas Lietuvos himnas

Petro Musteikio nuotr.

renginius. Telšiškiai netgi džiaugėsi, kad „miesto renginiai sutapo su 10-aja respublikine politinių kalinių ir tremtinių chorų švente. Akiavizdu, kad būtent šių žmonių gausa ir padėjo sudaryti įspūdį, kad telšiškiai aktyviai dalyvauja renginiuose – jeigu ne choristai, organizatoriai kai kur būtų buvę bene daugiau, negu žiūrovų,“ – biržė-

Telšių Šv. Antano Paduviečio katedroje giedant Telšių tremtinių chorui generalvikaras Juozas Šiurys aukojo šv. Mišias už gyvus ir mirusius tautiečius, nukentėjusius nuo komunistų genocido.

Telšių Nepriklausomybės aikštėje įvyko Gedulo ir Vilties dienos minėjimas „Po Laisvės paukščio sparnais“. *(keliamas į 3 psl.)*

Keli pasvarstymai apie memorandumą

Pasipriešinimo okupacijai organizacijų darbo grupės nariai: Kovo 11-osios Akto signatarai Algirdas Endriukaitis, Balys Gajauskas, Algirdas Patackas ir žinomi sovietmečio disidentai Petras Plumpa ir sesuo Nijolė Sadūnaitė, kovo 19 dieną kreipdami į Aukščiausias valdžios institucijas paskelbė „Pasipriešinimo okupacijai organizacijų darbo grupės memorandumą dėl Laisvės kovų prasmės ribos peržengimo.“

Laisvės kovos teisumo neigimas prilygsta nusikaltimui

Memorandume skelbiama: „Šiais jubiliejinius Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo metais, remdamiesi istoriniu Lietuvos teisės aktu – Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio Tarybos 1949 m. vasario 16 d. Deklaracija, vertindami ir pagerbdamai dalyvavusius, atsidavusius, žuvusius ir skyrusius savo gyvenimą istorinėje Lietuvos Laisvės kovoję, né vieno neužmiršdami, atvirai ir atsakingai teigiamo: esame senųjų okupacinių Lietuvos prokuratūrinių ir teismų struktūrų likučių mentalioto veiksmais menkinami bei niekinami. Toks žeminantis elgesys mums nepriimtinas kaip paneigiantis ir visapusiškai žeidžiantis Laisvės kovą, tarptautinę pasipriešinimo praktiką ir iš esmės užjaučiantis, teisinantis ar net rehabilituojanties kolaborantines struktūras, jų pareigūnus bei jų nusikalstamas veikas ir tuo pertrašantis ne tik Lietuvos okupacijos laiką Laisvės kovos istoriją, bet ir atsisakantis nepriklausomybės vertybę.“

Vienintelė teisėta okupacijos metais

Pravartu priminti, kad 1999 m. sausio 12 d. įstatymu Nr. VIII-1021 buvo patvirtintas esminės svarbos istorinio faktu teisumas: „Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio (LLKS) Taryba, priimdama 1949 m. vasario 16 d. Deklaraciją (pridedama kartu su originalo faksimile) buvo aukščiausia politinė ir karinė struktūra, vadovaujanti šiai kovai, vienintelė teisėta valdžia okupuotos Lietuvos teritorijoje.“

LLKS vykdė teisėtą valdžią okupuotoje Lietuvoje. Tai istorinis faktas, kurio turinio ir prasmės nederėtų nei iškreipti, nei ignoruoti ir tuo labiau – peikti. Piliečiams žinotina išvada, beje, privaloma

visų rangų dabartinės teisės, valstybinės valdžios bei savivaldos pareigūnams: Laisvės kovų dalyviai – partizanai, ryšininkai, rėmėjai, okupacijos metais buvo vienintelės teisėtos valdžios vykydotojai.

Jeigu tokia išvada kelia abejonių sovietinės masyse nos neatsikračiusiems bendrapiličiams, tai padėtų vertėtų taisityti teisės kalba. Nei peikimai, nei graudėjimai, nei nusiskundimai tokiu atveju netinkami. Istatymas byloja ne apie moralinę išmaldą, o apie valstybės pamato – teisingumo atkūrimą ir gerbimą.

KGB sukurptos bylos – įkalčiai okupantui

Itin rimtą susirūpinimą kelia šeštasis memorandum punktas: „Pasipriešinimo dalyviams įkalčiamas pateikti naudojama nusikalstamos KGB organizacijos nusikalstamu būdu surinkta medžiaga ir veikų kvalifikacija, kaip okupacijos valstybės tēstinumo elementas. Kartu pasipriešinimo veikimo teisiniame vertinime ignoruojamas neišvengiamas ir esminis hermeneutikos principas, tai yra įvykiai ir tekstai turi būti aiškinami tos epochos dalyvių su teikto turinio ir nuostatų prasme, o ne okupacinių represinių naikinamujų struktūrų užrašytomis nuorodomis.“

Šis teiginys atspindi posietinei visuomenei būdingą reiškinį. Nepaneigiamas faktas – iš Lietuvos pasitraukus svetimai kariuomenei, KGB veikla buvo formaliai sustabdyta, bet visas kagiebynas ir jo neatsiejama dalis – slaptieji informatoriai – bildukai buvo palikti jau Nepriklausomybė atkūrusioje šalyje. Gerokai neatsargu, o gal ir naivu būtu manyti, kad kadriniai čekistai vienu šuoru, sakysim, daržininkais ar sodininkais tapo. Kas galėtų paneigt, kad jie nedirba?

Okupanto represijos – genocido nusikaltimas

„Mes matome istorinės sąmonės ir kančių paniekinių, kategoriškai smerkiame eilės prokurorų ir teisėjų tokią teisinę sąmonę, dirbtinus, nerealius, formalius, aiškiai angažuotus Lietuvos pasipriešinimo dalyvių veiklos vertinimus ir sprendimus, čekistų tekstais kvestionuojamą Lietuvos partizanų veiką, Lietuvos valstybės egzistavimą esmę. Prokuratūros ir teismų struktūrų priešiškas, apsimestinis pasipriešinimo dalyvių krauso, pasiaukojimo, persekojimų ir viso gyvenimo netekčių teisinis ir moralinis tyrimas ir vertinimas brėžia liniją – valstybė niekada nepasiekis istorinės ir teisinės egzistavimo brandos“, – byloja kita memorandum pastraipa.

Okupuotoje Lietuvoje kagiebių kompromatas (kaltinamoji medžiaga, rus.) buvo kurpiamas pagal vieną kurpalį – visi pasipriešinimo dalyviai įvardijami „liaudies priesais“, kovojušieji su ginklu – „banditais“, ir ne kitaip. Okupanto represijos, rengiant kontingentą GULAGui, buvo grindžiamos šiurpinančiai pagarsėjusių pavergejų „teisės“ 58 straipsniu. Iš tiesų keilia rimtą susirūpinimą pasikartojantys faktai, kai čekistų sufabikuotos bylos pagal Kremliaus standartą ir dabar panaudojamos piktam, pavyzdžiu, visuomenės veikėjo ar politiko kompromitacijai. Provokatoriams neturėtų būti leidžiama raustis KGB archyvuose.

Verta prisiminti ir juodai raudonąją „klasiką“

Vienos Rytų šalies aukštą rango politikas prasitarė, kad „buvusių kagiebių nebūna ir būti negali“. Matyt, kalbėtojas remėsi savo asmenine patirtimi. Tuo nereikėtų per daug stebėtis, kaip ir kai kuriais kitais reiškiniais, vykstančiais mūsų krašte. Įdomumo dėlei verta priminti, kad Lietuva nepatyrė išlaisvinimosios okupacijos teigiamo poveikio. Anglų, amerikiečių, prancūzų okupuotoje Vokietijoje denacifikacija ir Gestapo – (Slaptoji valstybės policija) veikos padariniai neutralizavimas truko porą gal trejetą metų ir šiurpinančios gestapininkų patirties tėsinys nutrūko.

Rytuose KGB iškaba buvo pakeista į FSB (Federalna ja služba bezopasnosti – Valstybinė saugumo tarnyba). Reikėtų manyti, kad senieji tarnybos kadrų išliko, ilgametė šiurpinanti patirtis archyvuose ir bevardžiuose kapuose glūdi, o apie dabartinės veiklos metodus ir rezultatus spėlioti nepritinka, nes daug ko nežinome. Bet ir žinoti reikėtų tik kitais pjūviais. Okupacijos metais tauta neteko trečdalio savo gyventojų. Kiek mūsų išlikę po poros tokiai ar panašių „išlaisvinimų“?

Edmundas SIMANAITIS

Dar sykį apie pirmąsias aukas

Prisimenant Lietuvos okupacijos 70-metį ir pagerbiant šios okupacijos pirmąsias aukas, Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisijos iniciatyva 2010 m. birželio 16 d. posėdyje Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centru pa siūlyta pripažinti Kario savanorio teisinį statusą (po mirties) Kazimierui Skučui, g. 1894 metais. Jis 1940 m. birželio 15 d. éjo Lietuvos

Respublikos policijos tarnybą ir pirmosios sovietų okupacijos (1940–1941 m.) metu 1940 m. birželio 15 d. suimtas, įkalintas Kauno kalėjime, 1940 m. liepos 23 d. išežtas į Maskvą, NKVD Lubiankos kalėjimą, 1941 m. liepos 8 d. nuteistas mirties bausme ir 1941 m. liepos 30 d. mirties bausmés nuosprendis įvykdytas (sušaudytas). Pareigos – vidaus reikalų ministras. Iš pareigų atleistas ultimatyviai reikalaujant Sovietų sąjungai, areštuotas Lietuvos Vyriausybei priėmus Sovietų sąjungos ultimatumą. Atsargos kario laipsnis – brigados generalas.

Taip pat pasiūlyta pripažinti Kario savanorio teisinį statusą (po mirties) Augustinui Povilaičiui, g. 1900 metais. Jis 1940 m. birželio 15 d. éjo Lietuvos Respublikos policijos tarnybą ir pirmosios sovietų okupacijos (1940–1941 m.) metu 1940 m. birželio 15 d. suimtas, įkalintas Kauno kalėjime, 1940 m. liepos 23 d. išežtas į Maskvą, NKVD Lubiankos kalėjimą, 1941 m. birželio 23 d. nuteistas mirties bausme ir 1941 m. liepos 12 d. mirties bausmés nuosprendis įvykdytas (sušaudytas). Pareigos – Valstybės saugumo departamento direktorius. Iš pareigų atleistas ultimatyviai reikalaujant Sovietų sąjungai, areštuotas Lietuvos Vyriausybei priėmus Sovietų sąjungos ultimatumą.

LGRTC pritaré komisijos išlūpniui. Sušaudytu Butyrų kalėjime Maskvoje. Jų teismo bylu Rusija negržiama. 2006 m. abu apdovanojti Vyčio Kryžiaus ordinu Didžiuoju Kryžiumi. SSRS juos kaltino provokacijų prieš Raudonosios armijos įgulas rengimui. Jų likimas dvigubai tragiskas ir pamokomas, nes išduoti ir paaukoti savų. Atleisti iš pareigų 1940 m. birželio 13 dieną.

Teisingumo ministras, priuant Ministrui pirmininkui, 1940 m. birželio 15 d. nurodė juos suimti, nors jie

(keliamas i 3 ps.)

2010 m. birželio 25 d.

Raudonojo teroro Lietuvoje pradžia

(atkelta iš 1 psl.)

LR Aukščiausiosios Tarybos Atkuriamojo Seimo narė dr. Zita Šličytė aptarė ginkluoto ir taikaus pasipriehinimo Lietuvos okupacijai teisinius aspektus. Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos prorektorius dr. Valdas Rakutis skaitė pranešimą „Lietuvos okupacijos mechanizmas“. 1940 metų birželio mėnesio įvykius Kaune gvideno Kauno Rezistencijos ir tremties muziejaus vadovas Darius Juodis. Istorijos mokytojo metodininko, Lietuvos Sajūdžio Kauno tarybos Švietimo sekcijos pirmininko Zigmo Tamakausko pranešimas – „1941 metų Birž-

(lio sukilimo žingsniai“).

Konferencijoje dalyvavusiems istorijos mokytojams buvo ieteikti kvalifikacijos pažymėjimai. TS-LKD PKTF pirmininkė, LR Seimo narė Vincė Vaidevutė Margevičienė visus kalbėjusiuosius apdovanovo naujausiais „Laisvės kovų archyvo“ numeriais. Buvo pasiūlyta konferencijoje skaitytus pranešimus surinkti, išleisti atskiru leidiniu ir išdalyti Lietuvos mokykloms.

Dėkojame konferencijos pranešėjams ir rengėjams, ypač LPKTS atsakingajai sekretorei Onutei Tamošaitienei, už puikiai suorganizuotą renginį.

„Tremtinio“ inf.

Konferencijos pranešėjai ir svečiai

Dar sykį apie pirmąsias aukas

(atkelta iš 2 psl.)

Prieš tai rašte nepamiršta pažymeti, kad A.Povilaitis, 1940 m. birželio 15 d. bandantis nelegaliai pereiti sieną sulaikytas Lietuvos pasieniečių ir perduotas SSSR organams. Lietuvos institucijos jį reabilitavo 1993 metais.

Dar vieną pirmąją auką – pasienio vyr. policininkę Aleksandrą Barauską, g. 1899 m., raudonųjų nužudytą 1940 m. birželio 15 d. Alytaus aps. Varėnos valsč. Ūtos kaime, vykdant tarnybines pareigas, LGGRTC įvertino 2005 m., pripažindamas Laisvės kovų dalyvio teisinį statusą (po mirties).

Politikos departamento direktoriaus P.Glovacko „Pro memoria“ apie liepos 2 d. pasikalbėjimą su SSRS pasiuntiniu Pozdniakovu rašoma, kad birželio 15 d. sovietų karių nušautas policininkas Aleksas Barauskas. Tokiau pažymima: „Nurodžiau p. Pasiuntiniui, kad reikėtų ši klausimą ištirti ir policininko šeimą kompensuoti. P.Pa-

siuntinys sutiko ši klausimą išaiškinti ir sutiko, jeigu iš tikrųjų policininkas žuvo nuo sovietų kariuomenės dalių, svarstyti kompensacijos klausimą“. Svarsto iki šiol.

Paspriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisija Kario savanorio ir Laisvės kovų dalyvio teisinį statusą (po mirties) jau pripažino maždaug 350 pirmosios sovietų okupacijos aukoms: karininkams, policininkams, šauliams, tautininkams, vienuomeninių organizacijų nariams ir kitiems Lietuvos Respublikos piliečiams, kurie iki 1940 m. birželio 15 d. veikė stiprindami Lietuvos valstybės nepriklausomybę, teritorijos vientisumą bei konstitucinę santvarką ir dėl šios veiklos pirmosios sovietų (1940–1941 m.) okupacijos metu buvo suimti, įkalinti ar nuteisti mirties bausme ir mirties bausmė įvykdinta arba buvo nužudyti, žuvo, mirė įkalimo metu.

Gintaras
ŠIDLIAUSKAS

Telšiuose nuskambėjo „Leiskit į Tėvynę“

(atkelta iš 1 psl.)

Iškilmingai nuskambėjo Lietuvos himnas, į dangų paleisti 10 baltų balandžių – 10-osios respublikinės buvusių politinių kalinių ir tremtinių chorų šventės simbolis. Apdovanoti Telšių krašto kūrėjai: buvusi tremtinė, lietuvių kalbos mokytoja, poetė Eleina Borusevičiūtė-Sidlauskienė ir Laisvės kovų dalyvis, prozininkas Algimantas Chmieliauskas.

sumos pajėgų pučiamujų orkestras, Telšių muzikos mokyklos pučiamujų orkestras bei 14 šokių kolektyvų. Skambėjo V. Kudirkos, J. Naujailio, G. Savinienės, J. Lyguto, V. Saikausko, P. Vaičekonio, V. Telksnio, A. Paulavičiaus, J. Gudavičiaus, G. Tautaus, R. Tekoriaus, Z. Budrienės giesmės ir dainos, Lietuvos partizanų ir lietuvių liaudies dainos.

Šventės koordinatorė

Dainų ir poezijos šventėje „Leiskit į Tėvynę“ dalyvavo buvusių politinių kalinių ir tremtinių chorai iš visos Lietuvos

Šventėje grojo Lietuvos kariuomenės Sausumos pajėgų pučiamujų orkestras

Tylos minute pagerbtas šviesios atminties kompozitorius, dirigentas, poetas, rašytojas, dainų ir poezijos švenčių „Leiskit į Tėvynę“ sumanytojas Antanas Paulavičius ir buvęs Telšių tremtinių ir politinių kalinių choro vadovas Alfridas Bulkauskas.

Dainų ir poezijos šventėje „Leiskit į Tėvynę“ dalyvavo buvusių politinių kalinių ir tremtinių chorai iš visos Lietuvos: Alytaus, Biržų, Druskininkų, Gargždų, Jonavos, Jurbarko, Kalvarijos, Kauno, Kėdainių, Klaipėdos, Kretingos, Lentvario, Marijampolės, Mažeikių, Panevėžio, Pasvalio, Plungės, Rokiškio, Šiaulių, Šilutės, Širvintų, Tauragės, Telšių, Ukmergės, Utenos, Vilniaus, taip pat Lietuvos kariuomenės Sau-

Birutė Juozapavičienė, režisierė Alina Mišeikytė, vedėjai – Virginija Kochanskytė ir Kastytis Brazauskas, vyr. dirigentė Milda Ulkštinaite, dailininkė Rita Vaičiulienė.

10-osios jubiliejinės buvusių tremtinių, politinių kalinių bei Laisvės kovų dalyvių šventės proga buvo išleista fotografo Mečislovo Silinsko sudaryta knyga

„Leiskit į Tėvynę. Telšiai“. Joje išspausdintos visų šventėje atliktų dainų ir giesmių: „Tautiškos giesmės“, „Leiskit į Tėvynę“, „Tai gimtoji Lietuva“, „Odė Lietuvi“, „Giedu dainele“, „Tėvynė dainų ir artoju“, „Partizanų Motinai“ ir kitų, natos ir tekstai. Taip pat LR Prezidentės Dalios Grybauskaitės, Telšių rajono savivaldybės

mero Valdemaro Ramšo, Telšių rajono savivaldybės administracijos Kultūros skyriaus vedėjos Danutės Mikienės sveikinimai.

LR Prezidentė Dalia Grybauskaitė, sveikindama 10-osios Lietuvos buvusių tremtinių ir politinių kalinių dainų ir poezijos šventės dalyvius, rašo:

„Chorinis dainavimas – tai ne tik džiaugsmas būti drauge, bet ir galimybė išreišksti savo skausmą ir Tėvynės ilgesį. Tai draugų parama, padėjusi išgyventi sunkiausias tremties akimirkas. Be šių dainų tuomet būtų buvę sunku išverti, be šių dainų Jūs negalite gyventi ir šiandien, nes žinote, kad neperdarė iš dainas sudėtos partysties, su nerimu žvelgtumėte į ateitį ir į jaunąją kartą.“

Jūsų išsaugotą ir nuolat puoselėjamą istorinės tautos patirties lobyną būtina jamžinti Laisvės vardan. Prasminga Jūsų veikla ugdomant tautinę savimonę bei kultūrą ir prisidedant prie šiandienos problemų sprendimo – tai pavyzdis jaunimui ir pilietiškumo pamoka.

Linkiu Jums gražių šventės akimirkų, klausytojų dėmesio ir ilgų gyvenimo metų Jūsų dainai. Tegul skamba ji plačiai.“

Dainų ir poezijos šventės

„Leiskit į Tėvynę“ dalyvius pasveikino Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos pirmininkas dr. Povilas Jakucionis, LR Seimo nariai, vienuomeninių organizacijų atstovai. Sveikinimą atsiuntė Ministras pirmininkas Andrius Kubilius.

Sventę parėmė UAB „Žemaitijos pienas“.

11-oji dainų ir poezijos šventė „Leiskit į Tėvynę“ skambės po dvejų metų Ukmurgėje. Šventės dirigento lazdelė iškilmingai perduota Ukmurgės buvusių politinių kalinių ir tremtinių choro „Tremtinys“ vadovei Julijai Juodienei. Tad iki susitikimo Ukmurgėje 2012 metais.

**Jolita NAVICKIENĖ,
Algimantas CHMIELIAUSKAS**

Niekas ir nė vienas neužmirštas

Šių metų Gedulo ir Vilties dienos paminėjimas buvo ypatingas. Pagal vykdomą projektą, renginys turėjo vykti Laisvės kovų ir tremties istorijos muziejuje. Bet vieną saulėtą gegužės dieną muziejuje sulaukiai svečių – Priekulės kultūros centro direktorės Alantos Zapalskienei ir Gotfrido Tapino, Klaipėdos apskrities latvių asociacijos „Atpūta“ direktoriui. Gavau labai įdomų pasiūlymą surengti bendrą minėjimą baltų tautų genocido aukoms atminti.

Taip ir susijungėme trys organizacijos – muziejus, „Atpūta“ ir Priekulės kultūros centras.

Birželio 12 dieną renginys prasidėjo muziejuje. Vidurdienį sulaukėme svečių iš Latvijos Liepojos miesto – politinių kalinių ir tremtinių klubo bei Liepojos tremties ir rezistencijos muziejaus atstovų. Priekulės kultūros centro šokėjų grupė, nešina fakelais, vedė dalyvius prie memorialinio kryžiaus. Širdį vėrė graudai smuiko melodija, griežiamas Priekulės kultūros centro meno vadovės Rimos Tamošiūnaitės. Svečius pasveikinome latviškai, toliau bendravome per vertęją Dzidrą. Pirmiausiai papasakojome apie žiaurius ir liūdnus 1941 m. birželio 14 d. bei rezistencijos įvykius Lietuvoje. Parodėme Ievos Simonaitės mokyklos mokinį padarytą tremties žemėlapį, kuriamo pažymėtos Lietuvos ir rajono gyventojų ištremimo vietas. Apžiūrėjome vidaus ir lauko ekspoziciją, aplankėme „ir muziejaus 2 aukštą, kur eksponuoja Ievos Simonaitės mokyklos mokinį piešinių, skirtų birželio 14-osios įvykiams, paroda (mokytoja Birutė Andriekutė).

Viską apžiūrėjė, susirikiavome ir

Minėjimo dalyviai

patraukėme Klaipėdos gatve. Priekyje žengė Klaipėdos apskrities Jūros šaulių 3-iosios rinktinės jaunieji šauliai su vadu Virgilijumi Valančiauskui, latvai ir renginio dalyviai. Prie mūsų prisijungė Ievos Simonaitės mokyklos mokiniai ir mokytojų delegacija, atžygiavusi iš Stragnų kaimo, kur pagerbė tremtinių atminimą prie atminimo kryžiaus. Plaikstėsi muziejaus, šaulių, baltų, mokyklos, Lietuvos tautinė ir tremtinių organizacijos vėliavos. Gotfridas Tapinas paaškino baltų vėliavos spalvų simboliką, sudarytą iš trijų Baltijos tautų vėliavų spalvų: Baltos – estų, raudonos – latvių ir geltonos – lietuvių.

Istoriniame Priekulės centre – prie buvusios evangelikų liuteronų bažnyčios pamatų ir baltojo Kry-

žiaus, pastatytu Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimui atminti – trumpai prisiminėme Priekulės 470 metų istoriją.

Priekulės „širdyje“ – senojoje turgaus aikštėje mūsų laukė avangardinio folkloro grupė „Aisva“, atvykus net iš Jonavos. Prieš prasidedant koncertui, pasiskė Lietuvos Seimynarys Evaldas Jurkevičius. Taip pat žodži tarė Klaipėdos apskrities latvių asociacijos „Atpūta“ direktorius Gotfridas Tapinas, Priekulės seniūnas Valerijus Velkas, Liepojos politinių kalinių ir tremtinių klubo atstovas, muziejaus vadovė Sabina Vinciūnienė. Renginį vedė kultūros centro vadovė Alanta Zapalskiene. Buvo apsikeista dovanomis, padėkomi, šiltais žodžiais, palinkėjimais.

Paminėti pagrindiniai renginio rėmėjai – Klaipėdos rajono savivaldybė, Klaipėdos Jūros šaulių rinktinė, Priekulės seniūnija. Koncerto metu skambėjo lietuvių liaudies dainos, pievelėje suko rateliai jaunieji Priekulės kultūros centro šokėjeliai.

Po koncerto grįžome į muziejų ir „braliukus“ latvius pavaisinome tikra Drevernos žuvienė. Ten klausėmės antro koncerto – latviai mums padainavo savo liaudies dainų, kultūros centro dainorėliai traukė lietuviškas dainas, o vieną iš jų dainavome latviškai ir lietuviškai.

Teko pasikalbėti su Liepojos tremties muziejaus direktore. Ji stebėjo, kad mes turime tiek daug rezistenčių nuotraukų. Pasak jos, šių nuotraukų Latvijoje išliko labai mažai, nes ir pati kova buvo ne tokia nuožmi ir ilga, kaip Lietuvoje.

Rygiečiai, turėjė atvykti į šventę, mus pasiekė tik pavakare. Jų vienas automobilis sugedo. Maloniai juos sustikome, parodėme jiems Priekulę – bažnyčios vietą, kryžių, paminklą Ievai Simonaitytei, Vingio parką. Rygos etnografinė grupė „Silavoti“ sugiedėjo prie bažnyčios baltų himną ir daug kitų gražių giesmių, dainų. Grįžę į muziejų dar ilgai vakarojo me ir dainavome, bendravome. Sveteliai nakvojo muziejuje. Ryte dar kartą parodėme ekspoziciją, papasakojome apie tremtį ir rezistenciją. Gražiai atsisveikinome, pasižadėjome vieni kitų neužmiršti, pasitaikius progai vėl susitikti.

Už ši renginį tariu ačiū Gotfridui Tapiniui, didžiam baltų tautų patriotui, Priekulės žiburiui Alantai Zapalskienei ir seniūnijos rūpintojeliams Daivai Bliūdžiuvienei bei seniūnui Valeriju Velkui.

Sabina VINCIŪNIENĖ

Pagerbtas partizanų atminimas

(atkelta iš 1 psl.)

Alytaus profesinio rengimo Mykolo Krupavičiaus žemės ūkio mokyklos dėstytojas Rymantas Sidaravicius supažindino su šio krašto partizanų kovų istorija, papasakojo, kodėl būtent šioje vietoje pastatytas atminimo paminklas. Mokyklos moksleiviai paskaitė eilių, buvo prisiminti retai kurių kaimų aplenkę žiaurūs trėmimai.

Ziūrionyse susirinko kaimo žmonės, žuvusių partizanų giminaičiai ir jaučiantys savo šaknį šioje žemėje. Partizanų atminimo šventę pagerbė Lietuvos kariuomenės pulkininkas Arūnas Dudavičius, majoras Vidas Šarakauskas – KASP Dainavos apygarados 1-osios rinktinės štabo viršininkas, kapitonas Jonas Tamošiūnas – Lietuvos Didžiosios Kunigaikštienės Birutės motorizuotojo pėstininkų bataliono kapelionas, kapitonas Remigijus Jakučionis – KPAT prie KAM Teritorinio Vilniaus skyriaus vadovas ir kariai.

Plevėsuojuant Lietuvos Trispalvei, kryžių ir paminklinę lentą pašventino kariuomenės kapelionas kapitonas Jonas Tamošiūnas, į glaudesnį būrių visus sutelkė įtaigi Alfonso Vitkauskio kalba, trimis šūvių salvėmis partizanų atminimą pagerbė kariai.

Į šventę atvyko Simno etnografinės ansamblis „Bočiai“. Jų atliekamos

dainos, tokios žinomas ir savos, graudino, primindamas partizanų kovą už Lietuvos laisvę. Mokiniai, lydimi Krokialaukio dienos užimtumo centro vadovės Jurgitos Mikulionienės ir mokytojos Valerijos Januškevičienės, padėjo gėlių Atminimo kalnelyje ir uždegė žvakūcių.

Po iškilmingo partizanų atminimo pagerbimo bendruomenės pirmininkas pakvietė aplankytį dar kelią žymias tų apylinkių vietas. Visi aplinkiniai žino Vaivos kaime esantį Atminimo kalnelį. Šiame kaime žuvusių partizanų atminimą paminklais įamžinojų artimieji. Paminklai gražiai aptverti tvorele, žydi gėlės. Alfonsas Vitkauskas išvardino šiose apylinkėse žuvusių partizanų pavardes, pasakojo šiurpią gairo istoriją. Simno „Bočiai“ padainavo keletą partizaniškų dainų, graudžią liaudies dainų padainavo ir Leipalingio pagrindinės mokyklos mergaičių kvartetas. Trečia aplankinta vieta – tai buvusi Žiūronių pradinė mokykla, pastatytą 1923 metais. Šiuo metu restauruojamame pastate kuriamas etnografinis muziejus. Prie buvusios mokyklos pastato stovi Antano Ambrulevičiaus sukurtas paminklas čia dirbusiam mokytojui Kazimierui Petraškai. Mokytojas, vaku širdelėse puoselėdamas lietuviybę,

palaikė ir dalyvavo rezistencinėje kovoje, žuvo 1952 metais.

Sūkurių kaime, laisvalaikio salėje, Vidupio kaimo bendruomenės laukė vietinių vaikų puikiai sukurtas spektakliukas apie partizanų kovą, jų žūtį, motinų sielvartą. Bendruomenės laisvalaikio salės darbuotoja Daiva Miliauskienė ne tik padėjo vaikams pasiruošti, bet ir pati dalyvavo spektaklyje. Pulkininkas Arūnas Dudavičius supažindino su partizanų vadovu kpt. Dominyku Jėčio-Ąžuoliu (1896–1947) veikla, talkinant mokytojai Nijolei Juškelienei, parodė vaizdinę medžiagą. 1945 m. balandžių 13 d. Balbieriškio miške susikūrė Dzūkų rinktinės Vaidoto grupė, kuriai vadovavo Kazimieras Degutis-Raginis. Vadas žuvo 1946 m. birželio 13 d. Balbieriškio miške.

Turiningą partizanų pagerbimo programą skambiomis dainomis užbaigė Simno „Bočiai“ ir bendruomenės pirmininkas, įteikdamas padėkos raštus prisidėjusiems prie šventės paruošimo. Žmonės spaude ranką Alfonsu Vitkauskui, nuoširdžiai dėkojo už ryžtą prisiminti žmones, kovomis prisidėjusiems prie dabar turimos Nepriklausomos Lietuvos valstybės.

Scholastika
KAVALIAUSKIENĖ

Gedulo ir Vilties dienos minėjimas Kulautuve

Birželio 15 dieną Kulautuve buvo paminėta liūdna ir lemtinga mūsų Tėvynei data – Gedulo ir Vilties diena. Įniciatyvinė grupė, kurią sudarė: Algimantas Daniusevičius, Vilkijos žemės ūkio mokyklos kūno kultūros mokytojas, Laimutė ir Stasys Sadauskai, Kolomba Bulotienė, Gvidas Rutkauskas, Česlovas Paulauskas, rajono tarybos nariai bei kiti TS-LKD partijos nariai, sukvietė į Kulautuvos bažnyčią buvusius tremtinius ir politinius kalinius. Už žuvusių tremtyje ir lageriuose klebonas Šarūnas Petruskauskas aukojo šv. Mišias. Po pamaldų Kulautuvos bažnyčios chorai, vadovaujamas mokytojos Reginos Vitkauskienės, dainavo tremtinii bei savanorių dainas, jiems pritarė visi, buvę bažnyčioje.

Prie paminklo Kulautuvos miške, ant kurio parašyta: „Visiems, žuvusiems už Lietuvos laisvę“, pastatytą 1938 m., buvę tremtiniai ir politiniai kalinių, dori Lietuvos gyventojai padėjo gėlių, uždegė žvakelių.

(keliamas į 5 psl.)

2010 m. birželio 25 d.

Tremtinys

Nr. 24 (902)

5

Tremties vaikai

Aušros Marijos VILKIENĖS atsiminimai

Tėsinys.

Pradžia Nr. 22 (900)

Tada dar nežinojau, kad mano grįžimas sukelė nema-lonumą globėjams Berzinams, turėjusiems po mano suėmimo išsikraustytį iš Šiluvos, kad aš būsiu sekama ir po pusantrų metų grąžinta atgal į Komiją. Bet pusantrų Lietuvoje pragyventų metų man davė labai daug. Aš sulietuvė-jau, išmokau lietuviškai skai-tysi, rašyti, geriau kalbėti.

Namuose mane mokė ar-timiausios mokytojos: Antanina Berzinienė ir Emilia Ka-čarauskaitė. Prisimenu gim-nazijos mokytoją Juliją Bur-neckienę, mokiusią lietuvių kalbos, mokytoją Burneckį, seseris mokytojas Jankūnai-tes, matematikos mokytoja Tautuką, mokytoja Vyšniaus-kaitę, 1 b klasės auklėtoją A. Kairytę. Tik išvardytų ir kitų, kurių pavardžių neprisi-menu, Šiluvos gimnazijos mo-kytojų pastangomis per pir-muosius mokslo metus pasi-vijau bendraklasius ir gerai baigiau gimnazijos pirmą klasę. Per visas negandas, kalė-jimus, tremtį iki šiol išsaugau mūsų auklėtojos dovanotą M. Valančiaus knygą „Pa-langos Tūzė“ sū' įrašu: „Šiluvos gimnazijos I b klasės ant-rajai mokinei Juškaitei Aušrai. Klasės auklėtoja Alf. Kai-rytė 1948. VI. 20.“.

Per 1948 metų atostogas aplankiau savo senelius Petronėlę ir Joną Žemaičius. Jie buvo išvaryti iš savo ūkio Kiaulininkų kaime, gražus namas nugriautas. Seneliai kurį laiką slapstėsi, o kai ne-galėjo savimi pasirupinti, kaž-kas iš senų pažystamų juos ap-gyvendino netoli Gargždų - Laugalių senelių prieglaudoje. Senelis prieglaudoje gyveno svetima pavarde. Senelę, kurią mes, vaikai, gražiai vadindavome mamaite, radau kitame kambarėlyje. I ka-muoliuką susirietusi, merliu-ku aprišta galva mūsų mamai-tė laukė grįžtančio sūnaus Jono (partizanu vado gene-rolo Jono Žemaičio). Manęs neprisiminė ir nepažino. Ap-siverkiau ir išėjau. Abu sene-liai mirė visiškame skurte toje pačioje Laugalių senelių prieglaudoje.

Tą pačią vasarą aplankiau senelio broli - dėdė Antaną Žemaitį. Kaip ir seneliai, išva-rytas iš savo namų, jis gyveno pas gerus kaimynus Šimkus. Kitą dieną į Kiaulininkus, kaip dabar suprantu, su MGB užduotimi atvažiavo Šimkų sūnus mokytojas su žmona. Pokalbio metu jie atsargiai klausinėjo apie višką. Svar-biausia, ar nebuvau susitiku-su su mamytes broliu Jonu

Žemaičiu. Atsakiau, kad ne-buvau susitikusi, ir ačiū Die-vui, nes jei būčiau susitikusi, manau, jiems būčiau pasakiu-si teisybę ir tapusi kalta. At-kūrus nepriklausomybę, Lie-tuvos MGB archyve rastas agento Mikutaičio (mokytojo Šimkaus) 1948 metų bir-želio 14 dienos agentūrinis pranešimas, kuriame jis pra-neša, kad Aušra Juškaitė su Jonu Žemaičiu nesusitiko, jos seneliai išskirė Laugalių invalidų namuose, pati Auš-ra, nelegaliai grįžusi iš tremties, gyvena pas mokytoją A. Berzinienę.

1949 metų kovo 10-osios rytą į kambarį įbėgo išbalusi mokytoja A. Berzinienė ir pasakė, kad pas mane atėjo stribas. Buvau suimta ir gink-luoto stirbo nuvesta į Šiluvos miliciją. Kiek vėliau atvedė taip pat suimtą mano pusse-rę Laimutę Juškaitę. Mus abi Šiluvos ilgai tardė tremtojas Pigariovas. Po Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo Lietuvos VR ministerijos archyve susipažindama su savo ir Laimutės bendra byla Nr. 13668 nustebau pamāciusi, kad tardymas vyko da-lyvaujant gimnazijos direktoriu J. Dogeliui. Dabar žino-me, kad tardant nepilname-čius privalėjo dalyvauti bent koks visuomenės atstovas, ta-čiau mūsų atveju gimnazijos direktoriaus J. Dogelio nebu-vo né kvapo. Matyt, tardymo protokolą jis pasirašė vėliau.

Pasibaigus pamokoms apie miliciją, užpildydami vi-są gatvę, pradėjo rinktis gim-nazistai. Vienas stribas išejo iš stribyno pastato ir pareika-lavo, kad minia išskirstytų. Niekas nesiskirstė. I pavaka-re pravažiavo sunkvežimis, išodino mus abi į kėbulą, kar-tu sulipo keturi ginkluoti stri-bai, jų vadas sėdo į mašinos kabiną. Tuo tarpu gimnazistai apsupo mašiną iš visų pu-sių ir kas ką turėjo bandē-mums atiduoti - kas pinigų, kas duonos, kas lašinių. Mū-sų 2 b klasės bendramoksliai, surinkę per 200 rublių (ta buvo dideli pinigai), perdaravé mums. Tik dabar, po 59 me-tų, savo klasiokams, dar mus prisimenantiems, ar jų palikuonims turiu progą pasakyti ačiū už dosnumą, nuoširdumą ir drąsą...

Pajudėjus mašinai kilo triukšmas, vieni verkė, kiti šaukė - kur vežate vaikus? Man buvo 13, Laimutei 14 metų. Taip antrą kartą buvo-me išvežtos iš Šiluvos.

Stribai mus pristatė į Ra-seinių KPZ, kur kartu su žiur-kėmis išgyvenome keturias paras. Tai buvo baisus išban-dymas. Abi labai bijojome.

Naktimis girdėdavome, kaip keikdamiesi stribai iš tardymu į kameras vilkdavo nu-kankintus suimtuosius. Vie-nus, matyt, be sąmonės, vilk-davo tyliai, kiti dejuodavo, treti kažką šaukdavo.

Raseinių KPZ mus tardė, bet nemušė. Patyrėme šoką, kai kartą nuvedė į rūsyje bu-vusių tardytojų kabinetą. Tardytojas kažką surašė ir liepė ištiesi ranką pirštus. Mes siaubingai išsigandusios pa-galvojome, kad pradės adato-mis budyti panages. Tasyknu-émė tik pirštų atspaudus. Po visų KPZ atliltų „procedū-rų“ perkėlė į Raseinių kalėji-mą. O kaip mus kratė! Atémė viską, kas buvo iš metalo ar popieriaus. Pagal asmeninės kratos protokolą iš manęs bu-vo atimta: odinis senas rudas portfelis, dešimt sąsiuvinii, knyga (tai buvo „Palangos Juzė“), maldaknygė, juodas kryželis su baltais akmenimis, geltono metalo sage su trimis akmenimis, ruda odinė piniginė, įvairių spalvų siūlai. Tai ir visas mano tur-tas, kurį vėliau grąžino. Tu-rėtā maistą leido pasiimti su savimi į kamerą.

Raseinių kalėjimo kame-roje Nr. 39 mus abį išlaikė kokius du mėnesius. Per die-nų dienas tik sédėdavome ir nieko neveikdavome, nes mie-goti neleido, siūlus ir adatas atémė, knygų neturėjome. Per tuos du mėnesius kalė-jimo bibliotekininkė tik kar-tą buvo atnešusi knygą apie Sigutę, kurią išmokome at-mintinai. Vaikiškų knygų kalėjimo bibliotekoje daugiau nebuvo.

Kol buvome dviese, nė vie-nas sargybinis, vedamas į tardymą, tualetą ar į „pragulką“, nėra išdrisęs pasakyti „rukia nazad“ (rankas už nugaras). Aš, nors ir jaunesnė, buvau aukštesnė, stambesnė, o mano Laimutė buvo smulkutė. Abi buvome kalinės. Visko mačiusi kalėjimo prižiūrétoja kartą rusiškai paklausė: „Mergaitės, o jus už ką?“ At-sakėme, kad už pabégimą. Manau, kad ji nesuprato mū-sų „musikaltimo“. Po dvięjų mėnesių perkėlė į „malaletką“ pabégelių kamerą Nr. 37. Cia radome p. Botyrienę, Re-giną Botyriūtę, Aldoną Na-vickaitę, Marytę Avižienytę ir dar vieną mergaitę, kurios pavardės neprisimenu. Gy-venimas pasidare įdomesnis. P. Botyrienė mums papasa-kodavo apie perskaitytas knygas, Syktyvkaro dramos teatr-e matytus spektaklius. Aldona Navickaitė linksmino, kaip užsimetus imaišą ant nugaras dideliais žingsniais ji eis namo, kai paleis iškalėjimo. Vėliau jų su broliu tikrai paleido, nes jie buvo visiški našlaičiai.

(Bus daugiau)

Sveikiname

Garbingo 90-ojo jubile-jaus proga sveikiname buvusią Krasnojarsko srities Askizo rajono tremtinę, ilgametę Kauno filialo narę Benediktą VAITAUSKIENĘ.

Linkime geros sveikatos, ne-blėstančios energijos, ilgiausių metų ir Dievo palaimos.

LPKTS Kauno filialas

Garbingo 75-ojo gimtadienio proga sveikiname brangią sese-rij, buvusią tremtinę Onutę MARTUTAITYTĘ-PETRYLIENĘ, gyvenančią Pašaltuonio gyvenvie-tejė, Jurbarko rajone.

Rytai dovanaja po tekančią saulę, Dangus - begalybę žvaigždžių, Vasara - žemuogių pilną saują, Gyvenimas - vingių kliaidžių.

Mes norime šiandien, sesut, Tau linkėti Šypsotis, mylėti, gyventi dorno, Sventinėj puokštėj džiaugsmu suspindėti Dievo palaimoj, Marijos globoj. Kartu sveikiname ir Onutės vyrą Vytautą, švenčiantį 80-ąjį gimtadienį.

LPKTS Tauragės filialas, brolis Antanas su šeima

* * *

Sveikiname:
Petre AMBROKAITIENĘ - 90 metų jubilejaus proga;
Eglę Jadvygą MINIALGAITĘ - 85 metų jubilejaus proga;
Oną LIUTKEVIČIENĘ - 85 metų jubilejaus proga;
Juozą RADŽVILĄ - 85 metų jubilejaus proga;
Antaniną VALEIKIENĘ - 80 metų jubilejaus proga;
Eleną ČEKAVIČIŪTĘ - 80 metų jubilejaus proga;
Laimą LISAUSKIENĘ - 80 metų jubilejaus proga;
Zigmą TUMOSĄ - 80 metų jubilejaus proga.
Sveikatos, šilumos ir Dievo palaimos.

Lietuvos politinių kalinių sąjunga

Pastatykime paminklą Motinai

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sąjunga rengiasi pastatyti Kovotojų, žuvusių už Lietuvos Laisvę, Motinos paminklą Kauno buvusiose senosiose kapinėse.

Prie šio paminklo pastatymo galite prisidėti ir Jūs, Jū-sų šeimų nariai, giminės, kaimynai, norimą paaukoti su-mą pervesdami į Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sąjungos DnB NORD banko saskaitą Nr. LT864010042501566754. AB DnB NORD bankas, Kauno skyrius, banko kodas AGBLLT2XXXX, SWIFT kodas, adresas: Laisvės al. 86, LT-44250 Kaunas.

Dėkojame paaukojusiems:
Aldonai Petruskienei - 50 litų,
Vidai Maskoliunienei - 50 litų.

LPKTS pirmininkas Povilas Jakučionis

Gedulo ir Vilties dienos minėjimas Kulautuvoje

(atkelta iš 4 psl.)

Buvusi tremtinė Albina Meilutė Mikšienė skaitė B.Brazdžionio eiles, choras giedojo „Marija, Marija“. Su-sirinkusiuosius pasveikino Kulautuvos seniūnė Eglė End-rikaitė, Gvidas Rutkauskas bei kunigas Šarūnas Petruskas. Savo atsiminimais apie tremties metus dalijosi Laura Janušauskiene.

Po iškilmui Laimutės ir

Stasio kaimo turizmo sody-boje buvo surengta vakaronė, vėl skambėjo patriotinės dai-nos, liejosi poezijos posmai ir prisiminimai.

Renginio rėmėjas VŠĮ „Aušrinės rytmės“ buvu-sius tremtinius apdovanojo padėkos raštais ir gėlėmis. Taip pat padėkojo renginio organizatoriams.

Jurgis

JURGELEVICIUS

Naujos knygos

Leidinys, įamžinantis Laisvės kovą Prienų krašte

Birželio 14 dieną minint Gedulio ir Vilties dieną Prienų kultūros ir laisvalaikio centro salėje įvyko Prienų krašto muziejaus vyr. muziejininkės Aneles Razmislavičienės knygos „Kokiom žolelėm jūs beišdygsit, vaikeliai mano...“ pristatymas. Leidinys – autorės kruopščiai sudarytas katalogas, kuriame įregistruotos Prienų krašto Laisvės kovotojų įamžinimo vietas. Tai daugiausiai mediniai kryžiai ir akmeniniai paminklai, pastatyti Laisvės kovoms atminti. Nors šiame krašte veikė kelių partizanų apygardų – Taurė apygardos Geležinio Vilko rinktinės, Dainavos apygardos Dzūkų rinktinės, Didžiosios Kovos apygardos A rinktinės – kovotojai, bet juos siejo bendri siekių ir juos suvienijo bendras likimas. Knygoje neapsiribota vien paminklų aprašymu, bet publikuojama gausybė nuotraukų. Išsamiai pateikiama paminklų duomenys ir svarbiausia – aprašomi žmonės, dažniausiai partizanai, kuriems šie paminklai pastatyti. Ilgas ir kruopštus autorės darbas virtė turiningu leidiui. Rekomenduotina ši leidinį įsigyti.

Aneles Razmislavičienė

KOKIOM ŽOLELĖM

LAISVĖS KOVŲ JAMŽINIMO VIETŲ
PRIENŲ KRASTE

KATALOGAS

ti visiems, kurie domisi ir neabejungi šio krašto istorijai. Leidinys gali tapti pavyzdžiu kitiems leidėjams, kaip reikia įamžinti Laisvės kovotojų atminimą.

Renginio metu sveikinimo žodžius knygos autorei tarė LPKTS valdybos pirmininkas Antanas Lukša, LPKTS Prienų filialo pirmininkė Dalytė Raslavicienė, daug prisidėjusi prie šio krašto partizanų įamžinimo. Taip pat kalbėjo Prienų rajono vicemeras Kęstutis Palionis, administracijos direktorius Raimundas Markūnas, Prienų krašto muziejaus direktori Lolita Butienė, buvęs partizanas Jonas Matukevičius ir kiti. Renginio meninėje programoje dalyvavo Prienų kultūros ir laisvalaikio centro vokalinis kvartetas „Kvartelė“, folkloro ansamblis „Gija“, Prienų „Žiburio“ gimnazijos moksleiviai, Šilavoto laisvalaikio salės folkloro ansamblis „Akacija“.

Darius JUODIS

Sovietinės agresijos paminėjimas

Birželio 15 dieną Varėnos rajono Ūtos ir Dubičių kaimuose įvyko Lietuvos okupacijos 70-mečio ir pirmosios sovietinės invazijos aukos – pasienio policininko, Šaulių sajungos nario Aleksandro Barausko 70-ųjų žūties metinių paminėjimas. Renginyje dalyvavo Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininkė Irena Degutienė, krašto apsaugos ministrė Rasa Juknevičienė, Aleksandro Barausko dukterė Ona Marija Brasiūnienė, Valstybės sienos apsaugos tarnybos Varėnos rinktinės pasieniečiai, Lietuvos kariuomenės Garbės sargybos kuopos kariai, Lietuvos šaulių sąjungos Alytaus ir Vilniaus apskričių šaulių rinktinės šauliai ir kitų organizacijų ir bendruomenės nariai.

Tylos minute ir trimis garbės salėvėmis pagerbtas okupacijos ir genocido aukų atminimas, padėta gėlių A. Barausko žūties vietoje. Lietuvos Respublikos Prezidentės atsiųstą gėlių vainiką Garbės sargybos kuopos kariai išnešė į A. Barausko Amžino-

Alytaus šauliai apžiūri pasieniečių naudojamą ginkluotę

jo poilsio vietą Perlojos bažnyčios šventoriuje. Vėliau kalbėjo svečiai ir nužudytojo pasieniečio duktė.

Minint A. Barausko 70-asis žūties metines, vienai iš VSAT Pasieniečių mokyklos Medinininkuose auditorių suteiktas Aleksandro Barausko vardas. Tragiškai gyvybės netekėspasienietis (po mirties) apdovanotas Valstybės sienos apsaugos tarnybos at-

minimo ženklu „Valstybės sienos apsaugai – 90“. Ši garbingą apdovanojimą VSAT vadė plk. Vainius Butinas įteikė A. Barausko dukteriai O. M. Brasiūnienei.

Vėliau susirinkusieji dalyvavo šv. Mišiose Švč. Jėzaus Širdies bažnyčioje Dubičių kaime. Po pamaldų pasieniečiai pakvietė apžiūrėti Dubičių kaime įkurtą VSAT Varėnos rinktinės Aleksandro Barausko užkardą. Čia buvo apdovanoti tradicinio bėgimo, skirto žuvusiam pareigūnui atminti, nugalėtojai, grojo orkestras, pasieniečiai parodė naudojamą techniką ir ginkluotę.

Renginio metu nuskambėjo puiki idėja, kad ūtoje reikėtų įsteigti muziejų, primenantį 1940 m. birželio 15-osios įvykius.

Gintaras LUČINSKAS
Nuotraukos autorius

Žuvusio pasieniečio duktė Ona Marija Brasiūnienė prie namo, kuriamo 1940 m. buvo Ūtos pasienio sargybos būstine

Lietuvai paaukoti gyvenimai

Birželio 4 dieną Kauno Rezistencijos ir tremties muziejuje įvyko edukacinės programos simboliniu pavadinimu „Lietuvai paaukoti gyvenimai“ pristatymas. Priemonė skirta įvairių klasinių moksleiviams, apsilankantiems muziejuje. Ji atsirado gausaus specialistų būrio dėka. Kruopščiai ir kryptingai dirbo Kauno Kazio Griniaus, Viktoro Kuprevičiaus, Juozzo Urbšio, Vaižganto vidurinių mokyklų ir Varpo gimnazijos istorijos mokytojos, padedant

Rezistencijos ir tremties muziejaus darbuotojams. Veiklą kuravo Kauno miesto savivaldybės Švietimo ir ugdymo skyriaus vyriausioji specialistė Rita Rasikienė, projektą globojo Lietuvos Respublikos Seimo narė V. V. Margevičienė.

Parengtą priemonę sudaro įvairios praktinės užduotys. I muziejų atėjė mokiniai galės pasijusti patys esantys gidai, tyrinėtojai, istorikai, taip pat galės mėginti išspręsti kryžiažodžius, kurių atsakymai paslėpti

muziejaus ekspozicijoje, susipažinus su muziejumi, teisingai sudėti dėliones. Vyresniųjų klasinių moksleivai galės nagrinėti istorijos šaltinius: dokumentus, to meto karikatūras, fotografijas. Metodinėje priemonėje atkrepiamas į dėmesys į Lietuvos žmonių sugebėjimą išgyventi, nepalūžti sunkiausiomis sąlygomis ir paliudytį apie tai ateinančiomis kartomis.

Šios edukacinės programos pristatyme dalyvavo jos autorai, Kauno

miesto savivaldybės tarybos atstovai, administracijos darbuotojai, Lietuvos politinių kalinių ir tremtiniių sąjungos nariai. Tą dieną įvyko ne tik teorinis priemonės pristatymas, bet buvo parodyta, kaip reikia dirbti praktiškai. Vaižganto vidurinės mokyklos moksleiviai rodė tai labai išsamiai ir kūrybingai. Vieni sprendė kryžiažodį, kiti pabuvavo gidais ir pristatė atskiras temas į muziejų susirinkusiems žmonėms. Kai kurie iš jų pažvelgė į okupacijos laikotarpi per senelių patirtį papasakodami, ką buvo girdėję apie jų išgyvenimus. Viena mokinė, Vlado Tiškaus vaikaitė, papasakojo apie senelio gyvenimą tremtyje. Tremtinio V. Tiškaus nuotraukų archyvas sau-

gomas muziejuje.

Programa „Lietuvai paaukoti gyvenimai“ – pirmas atvejis, kai Kauno Tremties ir rezistencijos muziejaus ekspozicija integruoja į Kauno miesto ugdymo programą. Dėkoju visiems priemonė kūrusiems ir ją remusiems.

Darius JUODIS

Programos „Lietuvai paaukoti gyvenimai“ dalyviai

2010 m. birželio 25 d.

Tremtinys

Nr. 24 (902)

7

Vidmantas Palujanskas

1953–2010

Birželio 18 dienos ankstyvą rytą iš šio pasaulio iškeitavo Lietuvos šviesuolis Vidmantas Palujanskas – aktyvus Lietuvos Persitvariko Sąjūdžio dalyvis, Pakruojo savivaldybės tarybos narys, LPKTS tarybos ir valdybos narys, LPKTS Pakruojo filialo pirmininkas, TS-LKD Pakruojo skyriaus tarybos narys, Žiemgalos draugijos bičiulis.

Vidmantas Pakruojo rajoone, Kreivakiškio dvare, paveldėtame iš Sibiro tremtyje išnaikintos Jono Krūminio giminės, rengė dailės plenerus, į kuriuos pritraukdavo ir Pakruojo bei Joniškio rajono literatus, Klojimo teatro spektaklius. Cia buvo organizuojamos samariečių vasaros stovyklos socialiai remtinėms vaimams, LPKTS jaunesnių kartos respublikiniai sąskrydžiai. Vidmantas Palujanskas daug energijos ir

lėšų atidavė šio sovietmečiu suniokoto dvaro atkūrimui, lietuviškos kultūros ir tradicijų pratęsimui.

Gimė 1953 m. lapkričio 13 d. Pasvalio mieste, baigė Panevėžio 6-ąją vidurinę mokyklą, Kauno politechnikos institute įgijo inžinieriaus mechaniko specialybę. Mėgo kelauti į kalnus, alpinizmą. Dirbo KPI mokslinio tyrimo laboratorijos vedėju, J. Biliūno kolūkio priešgaisrinės apsaugos inžineriumi, dirbtuvinių vedėju, sanotechnikos dirbinių gamyklos transporto skyriaus viršininku, saugumo technikos inžinieriumi, skalbyklų tresto mechaniku, UAB „Vėjų rožė“ direktoriumi. Pastaruoju metu žemvaldys – Kreivakiškio dvaro ir žemės savininkas.

LPKTS prarado valdybos narį, nenuilstantį tautinių idėjų puoselėtoją, patriotą, nuoširdžią draugą, patarėją, Pakruojo filialo tremtiniai ir politiniai kaliniai – savo pirmininką.

Pro memoria

Ačiū Tau, Vidmantai, už tūkstančius padarytų gerų darbų, nes visus juos skyrei Lietuvai, stengesių gražinti ir gerinti visomis išgalėmis.

Vidmantas Palujanskas palaidotas Kauno Karmelavos kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiamė motiną, žmoną, dukteris, seserį ir visus artimuosius bei bendražygius.

**LPKTS valdyba,
LPKTS taryba,
LPKTS Pakruojo filialas,
„Tremtinio“ redakcija**

ILSĖKITES RAMYBEJE

Stanislava Bambalaitė-Valavičienė 1925–2010

Gimė Dvyliškės kaime, Šilalės rajone. Baigė pradinę mokyklą ir dirbo tėvų ūkyje. 1948 m. su tėvais, broliais ir seserimis buvo ištremta į Irkutsko srities Zimų rajoną – C. Chazaną. Tremtyje sukurė šeimą su Polikarpu Valavičiumi, susilaikė sūnaus. I Lietuvą grįžo 1958 m., jisidarbino vaikų darželyje. Gimė dar vienas sūnus. Likimas lémė daug skaudžių išbandymų – žuvo abu sūnūs, palaidojo vyra.

Palaidota Tauragės Papušynio kapinėse. Nuoširdžiai užjaučiamė brolius ir seseris su šeimomis.

LPKTS Tauragės filialas

Antanas Padleckis 1925–2010

Gimė Kauno aps. Seredžiaus valsč. Paivietavo kaime. Prasidėjus antrajai sovietų okupacijai su ginklu stojo ginti Tėvynės. Buvo suimtas ir nuteistas. Kalėjo Komijoje, Intoje. I Lietuvą grįžo 1956 metais. Įgijęs muzikos mokytojo-chorvedžio profesiją, dirbo Kauno 40-oje vidurinėje mokykloje mokytoju, chorvedžiu. Buvo vedės, užaugino dvi dukteris.

Netekome kario savanorio, gerbiamio LPKTB nario, buvusio LPKS Kauno skyriaus pirmininko, klubo „Laisvės kovų dainos“ vadovo. Kolektyvas daug koncertavo visoje respublikoje įvairių švenčių ir renginių metu.

Palaidotas Kaune, Panemunės kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiamė šeimą ir artimuosius.

LLKS, LPKTB ir LPKS Kauno skyriai

Birželio 14-osios minėjimas Šiauliuose

Šiemet už 70 metų nuo pirmųjų trėmimų paminėti represijų šiauliačiai tradiciškai rinkosi prie geležinkelio rampos, kur 1941-ųjų birželio 14-ąja prasidėjo trėmimai į Rusijos šiaurės ir rytų regionus. Sių metinių minėjimą vėl kovo ir netradicinius renginius – naktinis koncertas.

Skverelyje prie Šiaulių miesto savivaldybės administracijos pastato pirmą kartą skambėjo specialiai šia proga sukurtas šiuolaikinės muzikos kūrinių – kompozitorius Tado Žukausko kantata „Žingsniai“. Po atviru dangumi kūrinių atliko chorai „Atžalynas“, „Studium“, Radviliškio mesto jaunimo chororas Šiaulių kamerinis orkestras,

Skverelyje pradėti rodyti

unikalus to laikotarpio kadrai. Jaunesnei kartai – tai istorija, žinoma iš knygų, tėvų, senelių pasakojimų. Okupacija, areštai, tremties visiškai pakeitė žmonių gyvenimą. 23 valandą suskambo kantatos „Žingsniai“ garsai. Simboliskai žvėrės grandinės ir kūjai. Kūrinių atlikodaugiau nei šimtas atlikėjų. Vidurnaktį suskambo ir Šiaulių katedros varpai.

Renginio iniciatorių – skulptorius Gintautas Lukošaitis ir muzikantas Gintautas Gascevičius – ne vienos visuomeninės akcijos sumanytojai, kviečiantys ir išpoezijos skaitymus, ir į Vasario 16-osios minėjimą partizanų būstinejė Balandiškėse.

Valerija JOKUBAUSKIENĖ

Skelbimai

Birželio 26 – liepos 2 dienomis Lietuvos keliautojų sąjunga, Trakų jaunimo turizmo ir laisvalaikio centras bei Vilniaus Vytautų klubas Varėnos rajone organizuoja žygį „Didvyrių kelias“.

Birželio 26 d. 13 val. Perlojoje, prie paminklo Vytautui Didžiajam (lyjant – Kultūros centre) ir **birželio 27 d. 13 val.** Nedingėje prie klebonijos (lyjant – Kultūros centre) organizuojami šventiniai renginiai.

Po iškilmų keliautojų grupės vyks į penkių dienų žygį pėsčiomis Varėnos rajone. Žygio maršutas vis Vytauto Didžiojo ir Lietuvos partizanų vado Adolfo Ramanausko-Vanago ir jo bendražygį kovų kelias.

Kviečiame dalyvauti. Pasiteirauti tel. 8 618 55 261, Vytautas Ikamas.

Užjaučiame

Skaudžią netekties ir liūdesio valandą kartu liūdime ir nuoširdžiai užjaučiamė Laisvės kovų dalyvę ir bendražyge Izabelę SKLŪFTAITE-NAVARACKIENĘ, staiga mirus dukrelei

**Gentvilei.
D.A. PEČIUONIAI,
B.V. JURKÉNAI**

Birželio 26 d. (šeštadienį) visus buvusius Krasnojarsko krašto Kežmos rajono Bolturino gyvenvietės tremtinius, ten gimusių ir jų šeimos narius malonliai kviečiame dalyvauti susitikime. **10 val.** renkamės Gargžduose, prie bažnyčios. Pasiteirauti tel. 8 612 17874.

Liepos 6-ąja sugiedokime „Tautišką giesmę“!

Prieš metus Lietuvos vardo paminėjimo tūkstantmečio proga visi kartu giedome „Tautišką giesmę“. Tai buvo diena, kai visų lietuvių širdys plakė dažniau, kai pasididžiavimasis savo kilme susijungė visą pasaulį.

Kurkime naujų mūsų laikų tradiciją ir **liepos 6 dieną 21 valandą** visi kartu vėl sugiedokime Lietuvos himną – „Tautišką giesmę“!

Pradékime didžiuotis savo šalimi.

Jadvyga Kojytė 1935–2010

Gimė Širvintų r. Verbiliškių k. ūkininkų šeimoje. 1948 m. su šeima ištremta į Igarką. Reabilituota 1957 metais. Nuo 13 metų pradėjo dirbti, kartu mokėsi vakarienėje mokykloje. 1965 m. baigė Omsko geležinkelio institutą ir grįžo į Lietuvą. Dirbo Vilniaus geležinkelio infrastruktūroje. 15 metų slaugė sunkiai sergančią mamą.

Palaidota Vilniaus Sudervės kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiamė artimuosius.

Sesuo Julija

Banifacas Zarunkis 1940–2010

Gimė Šakių r. Endrikijų k. 1949 m. kartu su tėvais ištremtas į Irkutsko sr. Alarsko r. Grīžės į Lietuvą gyveno Šakiuose.

Palaidotas Gelgaudiškio kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiamė seserį ir broli.

LPKTS Šakių filialas

SL289

Leidėjas LPKTS
Redaktorė - Jolita Navickienė

Redakcija:
Dalia Maciukevičienė,
Vesta Milerienė

Mūsų adresas: Laisvės al. 39, LT-44309 Kaunas, tel. (8 37) 323 204, faksas (8 37) 323 214
Indeksas 0117. El. paštas: tremtinys@erdves.lt, LPKTS puslapis internete: <http://www.lpkts.lt>
Įmonės kodas 3000 32645. Ats./sąsk. AB "Vilniaus bankas", kodas 70440, Nr.LT18 70440600 0425 8365.
Spausdino spaustuvė UAB "Rinkos aikštė", Josvainių g. 41, Kėdainiai
Offsetinė spauda 2 sp. lankai. Tiražas 3350. Užs. Nr.

Kaina 1,75 Lt